

IZVJEŠTAJ o radu Povijesnoga društva o. Krka (1988.-1997.)

Nakon što smo proživjeli raspad dotadašnjega društvenoga sustava i države Jugoslavije, u Hrvatskoj je odlučeno krenuti dalje demokratskim putovima po uzoru na zapadni svijet, pa je stvorena Republika Hrvatska; to je bilo osporeno od Srbije i njezinih privrženika, te je naša domovina oružano napadnuta i vođen dugi Domovinski rat. I o. Krk je dao ljudske žrtve u tome ratu, primio je na tisuće prognanika i izbjeglica. U takvom zlosretnom vremenu teško je doći do riječi o kulturi i znanosti; ali se moralo. Tako je i ovo Društvo ne samo opstalo već i djelom u teškom nevremenu dokazalo da se ne samo može već i mora izdržati. U tome smislu treba gledati i na rad ovoga Društva u proteklome vremenu, točnije rečeno - nevremenu. Jer, kao što se i očekivalo, njegovi su članovi - stari i novopridošli, odgovorili željama i očekivanjima osnivača, od kojih je gotovo polovica već preminula, te je stvoren niz novih vrijednosti na raznim područjima kulture i znanosti na našoj Boduliji i izvan o. Krka o njemu.

U nizu važnih događanja navodimo nekoliko znanstvenih skupova, koje je Društvo iniciralo ili sudjelovalo u njihovim pripremama i realizaciji. Sudjelovali smo u pripremama i održavanju višednevnih manifestacija te simpozija u povodu 100. obljetnice prve hrvatske gimnazije u tadašnjoj markgrofiji Istri s Kvarnerskim otocima, u franjevačkom samostanu na o. Košljunu. Tu su i skupovi o izvorima za povijest o. Krka u Rijeci, skup o skladatelju i melografu Nedjeljku Karabaiću u Malinskoj, o političaru i književniku Antunu Bonifačiću u Puntu, te o prvoj redovnoj školi u Dobrinjštini. Konzultirani smo bili i o simpoziju o Staroslavenskoj akademiji u Krku, o Vidu Omišljaninu u Omišlju itd. Naši suorganizatori su bili Matica hrvatska Zagreb, Franjevački samostan na o. Košljunu, Hrvatsko društvo književnika Zagreb, Društvo za hrvatsku povjesnicu Zagreb, Povijesni arhiv Rijeka itd.

Od kulturnih manifestacija navodimo sudjelovanje u pripremama i održavanje svečanosti u povodu 150. obljetnice prve redovne osnovne škole u Dobrinjštini, pa 41. festivala krčkoga folkloru u povodu 60. obljetnice njegova početka u Omišlju, zajedno s prigodnim izložbama i objavljivanjem narodnoga melosa na kasetama.

Jedan od najvidljivijih uspjeha Društva je objavljivanje niza "Krčkoga zbornika" i "Posebnih izdanja". Na svečan je način u Krku obilježena 25. obljetnica izlaženja "Krčkoga zbornika" i 30. njegov svezak, koji je posvećen novome mediju - fotografiji, na kojem je zabilježena prošlost Malinske. Sljedeći pak, 31. svezak osobito je značajan, jer u cjelini sadrži radove dr. Karmela Zazinovića, preuzvišenoga krčkoga biskupa u miru, a u povodu 80. godišnjice njegova života; istodobno taj je tom i jubilarni 25. svezak "Posebnih izdanja" ovoga Društva. Vrijednost toga izdanja i Zbornika utoliko je veća jer - sve u čast dr. Zazinovića - to je ujedno i prvi svezak "Kvarnerskoga zbornika" o. Krka, Raba, Cresa, Lošinja i Paga.

Od 1990. do 1997. objavljeno je čak 19. svezaka "Krčkoga zbornika", pa u ovom sažetku ne možemo detaljnije govoriti o svim sadržajima, ali dovoljno je reći da su osim spomenutih knjiga biskupa dr. Zazinovića te dr. Radića o Malinskoj - objavljene i doktorske disertacije A. Bozanića o biskupu Mahniću i prof. dr. P. Novosel-Žic o stanovništvu o. Krka, te magistarska radnja M. Žagar o Bašćanskoj ploči; tu su i četiri sveska o Puntu, po dva broja o Dobrinjštini i o narodnim običajima o. Krka, po jedan tom o ranokršćanskoj bazilici u Sepnu, o narodnim pjesmama u Omišlju, o Bodulima u SAD i o turizmu o. Krka, te reprint izdanje znamenita Klaićeva djela o Frankopanima iz 1901. godine.

Ovo je Društvo pojedine sveske "Krčkog zbornika" objavilo i u dodatnoj tiraži, u nizu pod naslovom "Posebna izdanja", pa tako kao primjer upozoravamo na 28. tom, na knjigu o krčkim Bodulima u Americi dr. Antona Bozanića, krčkoga svećenika na privremenoj službi u New Yorku. Kao zanimljivost spominjemo da je ovo vrijedno djelo i tiskano u SAD.

Neka izdanja objavljena su u suradnji s drugim izdavačima, npr., s Kršćanskom sadašnjošću u Zagrebu, Izdavačkim centrom u Rijeci itd. Financirana su na razne načine, ali uglavnom od pojedinih općina na o. Krku. Neka izdanja predstavljena su javnosti i u više mjesta, npr., knjiga o američkim Bodulima u Bogovićima, Puntu, Vrbniku, Dobrinju i Omišlju, a dva sveska o krčkom folkloru u Muzeju "Mimara" u Zagrebu, uz sudjelovanje krčke folklorne grupe sopolša i ugostitelja, a odaziv je - za zagrebačke prilike - bio upravo nevjerojatno velik. Na promocijama izdanja govorile su i veoma ugledne ličnosti, među njima i rektorica Sveučilišta u Rijeci i predsjednica Županijskog doma Hrvatskoga sabora prof. dr. Katica Ivanišević, akademik Andro Mohorovičić i drugi.

U tisku je "Krčki zbornik" koji u cjelini govori o krčkim nanosomima (patuljcima), a u lekturi ili u redakturi nalazi se čak 8 svezaka, i to po dva sveska o gradu Krku gđe Fiorentin iz Italije (već su prevedeni na hrvatski jezik) i o košljunskoj prvoj hrvatskoj gimnaziji u Istri s Kvarnerskim otocima, te po jedan svezak o dosadašnjem krčkom biskupu i sadašnjem zagrebačkom nadbiskupu mons. Josipu Bozaniću i o frankopanskim kaštelima. S talijanskoga jezika namjerava se prevesti i objaviti netiskana doktorska disertacija o krčkom biskupu Šintiću iz kraja 18. i početaka 19. stoljeća. Zamišljeno je da poseban svezak "Krčkoga zbornika" krčke gimnazije "Kralj Zvonimir" bude njezin "Ljetopis", te je u znatnoj mjeri pripremljen u Društvu, ali je izašao kao posebno izdanje.

Pokrenut je i novi niz: "Mala Knjižnica 'Krčkoga zbornika'", te je prvi svezak u pripremi, a drugi je svezak objavljen, i to o dr. Ivanu Črnčiću, kanoniku i upravitelju institucijâ Sv. Jerolima u Rimu, znanstveniku i prvome članu Hrvatske (tada: Jugoslavenske) akademije znanosti i umjetnosti s o. Krka.

Sav taj rad na objavljivanju raznih sadržaja o o. Krku zapravo je poticanje na znanstveno i drugo istraživanje o Boduliji, čija je povijest prema nekim enciklopedijama gotovo stala s krajem 18. st. Spominjemo poticaj za stupanje u vezu s potomcima naših Frankopana koji su se bili iselili u Italiju; to je na našu molbu učinio hrvatski generalni konzul u Trstu i istaknuti znanstvenik prof. dr. Miroslav Bertoša, te će, prema dosadašnjim vijestima, biti i plodnih rezultata, jer ta obitelj naših Frankopana čuva ogroman arhiv.

Društvo je dalo i više prijedloga za obilježavanje 500. godišnjice brevijara Vida Omišljanina, 900. obljetnice Bašćanske ploče, 100. godišnjice smrti dr. I. Črnčića, 125. obljetnice prve hrvatske čitaonice na Kvarnerskim otocima, u Vrbniku, obljetnice organiziranoga turizma na o. Krku, te o počecima jedrenja, koji bi, čini se, mogli biti i prvi u Hrvatskoj.

Ovo je Društvo poticalo i druge na izdavačku djelatnost te je u znatnoj mjeri utjecalo i na pokretanje treće serije "Krčkoga kalendara", ovaj put - nakon Zagreba i New Yorka - u Rijeci; uređuje ga član uredništva "Krčkoga zbornika" prof. Josip Žgaljić. Članovi društva dali su također poticaje ili su sudjelovali u izdavanju i više novih fotomonografija i turističkih vodiča, od kojih kao veoma kvalitetno izdanje navodimo vodič Franje Matejčića. Potaknuto je objavljivanje fotomonografije o hrvatskim jadranskim otocima, izdavanje nove fotomonografije i knjige o franjevačkome Košljunu, objavljivanje antologije vrbničkih pjesama te krčkoga pjesništva uopće. Članovi Društva bitno su pomogli predstavljanju jedne od novih fotomonografija o. Krka u Zagrebu, pa je svečanost imala veoma velik odjek u zagrebačkim znanstvenim i kulturnim krugovima.

Društvo se i praktički založilo za otkrivanje, očuvanje ili pokazivanje javnosti otočke baštine. U tom smislu i pomognut je poticaj popa Buića koji je prvi počeo raščističavati dvorac Gradec na Rovozniku, za koji neki drže da bi bio ishodnišni kaštel knezova Krčkih, odnosno Frankopana; u Zborniku je objavljen prvi izvještaj o radu i nalazima stručnjaka. Članovi Društva angažirali su se i na nekim drugim poljima, na bibliotečnom, muzejskom i arhivskom poslu; pri tome spominjemo primjer sanacije jedne veoma vrijedne glagoljsko-talijanske bratovštinske knjige. Utjecali smo na to da je vrijedni član Uredništva pok. dr. R.

Barbalić svoju rukopisnu i knjižnu ostavštinu poklonio franjevačkoj kulturnoj riznici na Košljunu, te da se započne s većim brojem knjiga obnavljati tamošnja knjižnica. Članovi su osobno sudjelovali ili na druge način pribavljali i znatnije svote za realizaciju raznih sadržaja u oblasti kulture i znanosti.

Pored svih nabrojanih znatnih rezultata, u radu Društva ima i nedostataka, s obzirom na to da je ovo udruga ljubitelja svoga zavičaja, a ne profesionalna institucija, iako, npr., po izdavačkoj djelatnosti daleko nadmašuje i mnoge poznatije institucije kojima je izdavaštvo gotovo jedini posao. Sav je posao dobrovoljan, mahom besplatan, pa dobar dio akcija članovi društva sami i financiraju. Ipak, teba navesti da se nije uspio ostvariti planirani znanstveni skup o selu Kras, da se dovoljno uporno utjecalo na osmišljenije pripreme obilježavanja 900. obljetnice Bašćanske ploče, da se nije uspio provesti u život prijedlog Čakavskoga sabora iz Pule, koji ima podružnice u Novom Vinodolskom, Rijeci, Grobniku, na o. Rabu i Cres/Lošinju da se osnuje i na Krku Katedra, sa sjedištem u Baški, koja bi imala glavni zadatak brigu oko Jurandvora, tamošnje crkve Sv. Lucije i svega što je vezano uz Bašćansku ploču.

Svi članovi pridonose otkrivanju ili očuvanju bodulske baštine, kako bi ona pomogla da se učeći na njoj snađemo i u suvremenim teškoćama. Bitno je i to da se time čuva spomen i na sve one koji su tisućljećima stvarali tu baštinu, koju naslijeđenu, očuvanu, ali dograđenu novim djelima, mora ostaviti u nasljedstvo idućim naraštajima. Time se snažno afirmira o. Krk, jer dovoljno je reći kao primjer: o. Krk ima 7 objavljenih fotomonografija, i to veoma bogato opremljenih te na najvišoj grafičko-tehničkoj razini - toliko nema niti jedan naš otok, a niti neka druga, novcima znatno bogatija sredina. Bodulija je u 27 godina objavila 39 "Krčkih zbornika"; tako visok broj, i to još s kvalitetnim sadržajima, nema niti jedna hrvatska sredina, osim ako nisu u pitanju velike institucije poput, npr., HAZU. I ta djela odlaze izvan otoka, pa i u strani svijet te govore o otoku Krku kao o dragocjenom dijelu Hrvatske, a time i cijeloga čovječanstva.

Petar Strčić

IZVJEŠĆE

o radu Hrvatskog povijesnog društva grada Zagreba od 1990. do 1997. godine

Tijekom proteklih godina (1990.-1997.) Izvršni odbor Hrvatskog povijesnog društva grada Zagreba (dalje: HPDZ) organizirao je niz predavanja iz hrvatske povijesti: za kolege, građane, studente i srednjoškolsku mladež u cilju širenja povijesnih znanja i usvajanja znanstvene povijesne svijesti u društvu.

Posebna pažnja posvećena je širenju razine znanja iz hrvatske povijesti, kako bi se spoznao identitet hrvatskog naroda, koji je desetljećima potiskivan.

Predavanja

Radi ostvarenja ovih ciljeva organizirana su predavanja za javnost, koja su održali naši eminentni povjesničari:

J U B I L A R N I
H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

posvećen je

prof. dr. Jaroslavu ŠIDAKU,

*njegovu osnivaču i glavnom uredniku
(1948 – 1985)*

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS

Ivan KAMPUŠ

Ivica PRLENDER

Tomislav RAUKAR

Petar STRČIĆ

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Ivana Lučića 3

Cijena ovog broja iznosi 200 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Mišljenjem Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-1/7-94-01 i 5320317-96-01
od 18. XI. 1994. i 1. III. 1996. časopis je oslobođen plaćanja poreza na promet.

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Garićgradska 6 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, prosinac 1997.